

Vihreiden nuorten ympäristöpoliittinen ohjelma

Hyväksytty liittokokouksessa 25.11.2018

6	Sisällysluettelo	
7	JOHDANTO	2
8	EKOLOGISESTI KESTÄVÄ YHTEISKUNTAJÄRJESTELMÄ	2
9	TAVOITE 1: KULUTUSKULTTUURISTA KESTÄVÄMPÄÄN ELÄMÄNTAPAAN	3
10	<i>Toimenpiteet:</i>	4
11	TAVOITE 2: LINEAARITALOUDESTA KIERTOTALOUTEEN.....	4
12	<i>Toimenpiteet:</i>	5
13	TAVOITE 3: RESURSSIVIISAAT YHDYSKUNNAT JA FIKSU ALUERAKENNE.....	5
14	<i>Toimenpiteet:</i>	6
15	TAVOITE 4: EKOLOGISESTI JA SOSIAALISESTI KESTÄVÄ RUOANTUOTANTO JA KULUTUS	7
16	<i>Toimenpiteet:</i>	8
17	ELINVOIMAISET EKOSYSTEEMIT	8
18	TAVOITE 1: VESISTÖJEN REHEVÖITYMINEN JA SAASTUMINEN KURIIN.....	9
19	<i>Toimenpiteet:</i>	9
20	TAVOITE 2: EHKÄISTÄÄN MAAPERÄN PILAANTUMISTA JA KÖYHTYMISTÄ	10
21	<i>Toimenpiteet:</i>	10
22	TAVOITE 3: SUOJELLAAN METSÄT JA SUOT.....	11
23	<i>Toimenpiteet:</i>	11
24	TAVOITE 4: LISÄTÄÄN LAJIEN SUOJELUN KEINOJA	12
25	TAVOITE 5: TURVATAAN KAUPUNKIEN JA TAAJAMIEN ELINVOIMAINEN LUONTO	12
26	<i>Toimenpiteet:</i>	13
27	ELINKELPOINEN ILMASTO	13
28	TAVOITE 1: ILMASTONMUUTOSTA ON TORJUTTAVA KAIKIN KEINAIN.....	13
29	<i>Toimenpiteet:</i>	14
30	TAVOITE 2: ILMASTONMUUTOKSEEN ON SOPEUDUTTAVA	14
31	<i>Toimenpiteet:</i>	14
32	TAVOITE 3: ENERGIARATKAISUJEN ON OLTAVA PÄÄSTÖTTÖMIÄ JA KESTÄVIÄ.....	15
33	<i>Toimenpiteet:</i>	15
34	TAVOITE 4: KASVATETAAN HIILINIELUJA JA -VARASTOJA	16
35	<i>Toimenpiteet:</i>	16
36	TAVOITE 5: TURVATAAN PUHDAS HENGITYSILMA	16
37	<i>Toimenpiteet:</i>	16
38	VIHREÄN YMPÄRISTÖPOLITIIKAN KEINOT	16

39	TAVOITE 1: KUNNIAHIMOISET JA OIKEUDENMUKAISET KANSAINVÄLISET YMPÄRISTÖTAVOITTEET JA -	
40	SOPIMUKSET	17
41	<i>Toimenpiteet:</i>	17
42	TAVOITE 2: EU SUUNNANNÄYTTÄJÄ YMPÄRISTÖPOLITIIKAN KEHITTÄMISESSÄ JA KEINOJEN	
43	KÄYTTÖNOTOSSA.....	18
44	<i>Toimenpiteet:</i>	18
45	TAVOITE 3: SUOMI YMPÄRISTÖRATKAISUJEN EDELLÄKÄVIJÄNÄ	18
46	<i>Toimenpiteet:</i>	19
47	TAVOITE 4: KANSALLINEN LAINSÄÄDÄNTÖ JA ITSENÄINEN YMPÄRISTÖHALLINTO TURVAAVAT YMPÄRISTÖN	
48	HYVÄ TILAN	19
49	<i>Toimenpiteet:</i>	19
50	TAVOITE 5: IHMISET OSALLISTUVAT KESTÄVÄÄN ELÄMÄNTAPAAN JA SAAVAT SIIHEN TUKEA PAIKALLISELLA	
51	TASOLLA.....	20
52	<i>Toimenpiteet:</i>	20
53	TAVOITE 6: VAIKUTTAVA YMPÄRISTÖKASVATUS LUO POHJAN YMPÄRISTÖTIETOISELLE KANSALAIKUDELLE	
54	20
55	<i>Toimenpiteet:</i>	20

56
57
58
59

60 Johdanto

61 Luonto on osa ihmistä ja ihminen on osa luontoa. Tämän asian tunnistaminen tulee olla
62 kaiken ympäristönsuojelun lähtökohtana. Luonnolla on itseisarvo riippumatta sen ihmisille
63 tuottamista hyödyistä. Elämme planeetalla, jonka resurssit ovat rajalliset ja jotka jaamme
64 maapallon muiden eliölajien kanssa. Meidän on kannettava vastuumme ympäristöstä ja
65 tulevaisuudesta. Kaikki poliittiset päätökset tulee tehdä ympäristön kannalta kestävällä
66 tavalla ja ympäristönsuojelua edistävästi.

67
68 Ympäristöongelmien ratkaisemiseen tarvitaan kaikkia politiikan osa-alueita ja yhteiskunnan
69 eri tasojen toimijoita. Tavoitteena on luoda kestävä yhteiskunta ja maailma, jossa
70 ihmistoiminta on sovitettu maapallon kantokyvyn rajoihin. Ympäristöpolitiikkaan kuuluu niin
71 kestävien yhteiskuntajärjestelmien kehittäminen kuin uhanalaisten ekosysteemien suojeleminen.
72 Ekologisia ongelmia ratkaistaessa tulee kuitenkin aina ottaa huomioon myös sosiaaliset
73 näkökulmat. Laajat ja monisyiset ympäristöongelmat vaativat laajoja ja monialaisia ratkaisuja.
74 Näitä ratkaisuja etsitään myös tässä ohjelmassa, jossa linjataan Vihreiden nuorten
75 ympäristöpolitiikkaa.

76

77 Ekologisesti kestävä yhteiskuntajärjestelmä

78 Ekologisesti kestävä yhteiskuntajärjestelmä toimii maapallon kantokyvyn rajoissa. Tämä
79 tarkoittaa esimerkiksi sitä, että luonnonvarojen kulutus ei saa ylittää niiden luontaista
80 uusiutumismuuttoa. Tällä hetkellä yhteiskuntajärjestelmämme ei kuitenkaan huomioi
81 planeettamme kantokykyä. Nykyinen luonnonvarojen lisääntyvään kulutukseen perustuva
82 järjestelmä ei ole kestävällä pohjalla. Yhteiskuntamme haaste on luoda tähän aikaan sopiva
83 järjestelmä, joka ei koettele ekologista kestävyyttä.

84

85 Talouskasvu on pitkään tarkoittanut hyvinvoinnin kasvua yhteiskunnassa ja talouskasvua
86 tarvitaankin useissa kehittyvissä talouksissa ihmisten perustarpeiden turvaamiseksi.

87 Riittävän elintason saavuttamisen jälkeen talouskasvu ei kuitenkaan automaattisesti lisää
88 hyvinvointia. Talouskasvun tuoma vauraus ei nykyisessä järjestelmässä jakaudu tasaisesti
89 eikä etenäkään sitä eniten tarvitseville. Tämän vuoksi nykyinen loputtomaan materiaaliseen
90 kasvuun nojaava järjestelmä ei ole perusteltu ihmisten hyvinvoinnin kannalta.
91 Luonnonvarojen kulutuksen ja talouskasvun välillä on tapahduttava täydellinen irtikytkentä
92 tai nykyistä talousjärjestelmää on muutettava siten, että se ei ole riippuvainen
93 luonnonvarojen lisääntyvästä kulutuksesta. Taloudellinen vauraus maiden sisällä ja välillä
94 tulee tasata niin, että saavutamme mahdollisimman suuren hyvinvoinnin ympäristön
95 kantokyvyn rajoissa.

96
97 Kestävän yhteiskuntajärjestelmän luominen on yksi tärkeimmistä keinoista mahdollistaa
98 ihmistoiminnan pysyminen maapallon kantokyvyn rajoissa. Ympäristöongelmien
99 ratkaisemiseksi tarvitaan sekä markkinanohjausta että julkisen vallan suoria ohjauskeinoja.
100 Meidän on luotava yhteiskunta, jossa kuluttajat ja markkinatoimijat ohjataan tekemään vain
101 ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja.

102
103

104 **Tavoite 1: Kulutuskulttuurista kestävämpään elämäntapaan**

105

106 Siirryttäessä kulutuskulttuurista kohti kestäväää elämäntapaa täytyy erottaa, mikä kulutus on
107 välttämätöntä ja mikä ei. Tutkimusten mukaan hyvän elintason saavuttamisen jälkeen
108 kuluttaminen ei enää lisää onnellisuutta tai hyvinvointia. Kulutuskulttuurille olennainen
109 markkinointi luo meille tarpeen kuluttaa yli perustarpeiden ja ympäristön kantokyvyn.
110 Kulutuksen painopistettä tulee siirtää vähemmän materiaa kuluttaviin palveluihin.

111

112 Yksi nykyisen talousjärjestelmän valuvioista on tuottajien hyvin rajallinen vastuu tuotteiden
113 negatiivisista vaikutuksista. Esimerkiksi vaatteiden valmistajat eivät joudu maksamaan
114 pikamuodin aiheuttamasta jätemäärästä, koska kollektiivisesti rahoitettu jätehuolto kantaa
115 kierrättämisestä vastuun. Jos tuotteen koko elinkaaren aiheuttamat kustannukset perittäisiin
116 tuottajalta, muuttuisi tuotannon logiikka rajusti valmistajien joutuessa miettimään
117 tuotteidensa kestävyyttä ja negatiivisia vaikutuksia ympäristöön sekä muulle yhteiskunnalle.

118

119 Vastuu kulutuksen kohtuullistamisesta ei saa olla yksin kuluttajalla. Kansainvälisellä ja valtion
120 tasolla on luotava kestävämpiä rakenteita, taloudellisia ohjauskeinoja ja rajoitteita
121 ympäristölle haitalliselle kulutukselle. Julkisen vallan on ohjattava markkinoita ja asetettava
122 rajat siten, että yksityisiä toimijoita ohjataan kestävään toimintaan. Tukijärjestelmiä pitää
123 uudistaa siten, että ekologisesti tuotettuja tuotteita tuetaan ja epäekologisesti tuotettuja
124 verotetaan. Tuotteiden kuljetuksesta koituvia päästöjä on myös saatava kuriin ja
125 kauppareittejä virtaviivaistettava. Tuotteiden koko elinkaaren vaikutukset on otettava
126 huomioon julkisissa hankinnoissa. Näin ohjataan kulutusta vastuullisempaan suuntaan.

127

128 Ihmisiä on tuettava kestävien kulutusvalintojen tekemisessä. Yrityksiä on veloitettava
129 julkaisemaan tietoa toimintansa ympäristövastuullisuudesta. Ympäristökasvatuksen ja tiedon
130 jakamisen keinoin voidaan myös edistää kestävämpää kulutuskulttuuria.

131

132 Jakamistalous on osa kestäväää talousjärjestelmää ja tehostaa käytössä olevien resurssien
133 tehokkuutta. Jakamistalouden innovaatioita ja nykyisiä palveluja on tuettava ja edistettävä. Jo
134 olemassa olevia jakamistalouden muotoja ovat esimerkiksi kirjastot, yhteiskäyttöautot sekä
135 laadukkaisiin yhteistiloihin perustuvat asumisen muodot.

136

137 **Toimenpiteet:**

138

139

140

- Asetetaan tuotteille ympäristön kuormittavuuden mukaan määräytyvä haittavero.

141

- Otetaan talouspoliittisen päätöksenteon välineeksi pelkän BKT-kasvun mittaamisen sijaan ekologista ja sosiaalista tasapainoa korostavia kokonaisvaltaisempia hyvinvoinnin malleja ja mittareita.

142

- Rajoitetaan ympäristölle haitallisten tuotteiden mainontaa

143

- Edistetään tuotantoketjujen läpinäkyvyyttä ja yritysten ympäristövastuuta lainsäädännöllä.

144

- Kehitetään nykyisiä ympäristötiedon välittäjiä, kuten rakennusten energialuokkia ja yhteispohjoismaista Joutsen-ympäristömerkkiä, ja tarpeen mukaan luodaan niiden rinnalle uusia. Yhtenäistetään kansainvälisten ympäristömerkkien kriteeristöjä.

145

- Suunnitellaan tuotteita ja palveluita käytettävyys, kestävyys ja kierrätys edellä.

146

- MIPS (material input per service unit) ja hiilijalanjälki -merkinnät tuotteisiin.

147

- Julkisissa hankinnoissa vahvana kriteerinä tulee olla ympäristöhaittojen minimoiminen.

148

- Kehitetään ja tuetaan uusia ja jo olemassa olevia jakamistaloutta edistäviä julkisia palveluja.

149

150

151

152

153

154

155

156

157

Tavoite 2: Lineaaritaloudesta kiertotalouteen

158

Nykyinen lineaarinen talousmalli on tullut tiensä päähän uusiutumattomien luonnonvarojen huetessa. Linearisesta taloudesta on siirryttävä kiertotalouteen, jossa raaka-aineet ja tuotteet kiertävät suljetussa kierrossa. Tavoitteena tulee olla järjestelmä, jossa tuotteet suunnitellaan siten, että materiaalit ovat tuotteen elinkaaren loppupäässä eroteltavissa ja jätteen synty on minimoitu. Myös tuotannon sivutuotteet tulee hyödyntää. Esimerkiksi biokierrotalouden kehittäminen maa- ja metsätalouden sekä kotitalouksien sivuvirroista mahdollistaa korkeamman jalostusarvon tuotteiden tuottamisen jätteistä.

159

160

161

162

163

164

165

Hallintoalueet toimivat kohtaamisalustana kiertotaloudelle. Nykyisestä sektorikohtaisesta järjestelmästä pitää siirtyä yhtenäiseen aluekohtaiseen järjestelmään, jossa saman alueen eri alojen toimijat hyödyttävät toisiaan. Yhden jäte- ja sivuvirrat ovat toiselle arvokkaita raaka-aineita. Jätteenkäsittelyn järjestämisestä on yhtenäistettävä ja keskitettävä tarpeeksi isoille toimijoille, jotta se on mahdollisimman resurssitehokasta.

166

167

168

169

170

171

Rajalliset raaka-aineet, kuten esimerkiksi harvinaiset maametallit, tulee kierrättää tehokkaasti. Jätteenkäsittelylle on luotava infrastruktuuri, joka tekee kierrätyksestä ja lajittelusta helppoa ja vaivatonta kuluttajalle. Jätteenkäsittelymenetelmiä on koko ajan kehitettävä ja pyrittävä kierrätysasteen nostamiseen. Jätehuollossa on noudatettava jätelaissa vahvistettua eurooppalaista jätehierarkiaa, jonka viisi eri vaihetta ovat: a) ehkäiseminen, b) valmistelu uudelleenkäyttöön, c) kierrätys, d) muu hyödyntäminen, esimerkiksi energiana, sekä e) loppukäsittely.

172

173

174

175

176

177

178

179

Ravintoaineiden häiriintyneet kierrot muodostavat vakavan ympäristöongelman, kun esimerkiksi fosforin loppuminen uhkaa ravinnontuotantoa ja tehomaatalouden lannoitteet

180

181

182 rehevöittävät luontoa. Ravinnekiertoja tulee kehittää suljetummiksi ja arvokkaita ravinteita
183 on otettava talteen nykyistä paremmin.
184

185 **Toimenpiteet:**

186
187

- 188 • Tuottajien tulee laatia elinkaariarviointi tuotteistaan.
- 189 • Vastuutetaan tuotteiden valmistajat tuotteiden loppusijoituksesta sekä
190 ympäristökuormituksesta.
- 191 • Yhtenäistetään ja keskitetään Suomen jätteenkäsittelyjärjestelmää siten, että julkiset
192 toimijat vastaavat resurssitehokkaan jätteenkäsittelyn järjestämisestä.
- 193 • Lisätään ihmisten tietoa kierrätyksestä tiedotuksen ja ympäristökasvatuksen avulla.
- 194 • Kannustetaan kierrätykseen luomalla panttijärjestelmiä uusille tuoteryhmille.
- 195 • Lisätään kierrätyspisteiden määrää julkisilla paikoilla ja tuodaan kierrätyspisteet
196 lähelle kuluttajia.
- 197 • Syntypaikkalajittelun tehostamisen lisäksi on otettava käyttöön mekaanisen erottelun
198 menetelmiä jätteenkäsittelylaitoksissa.
- 199 • Kehitetään rakentamisen, kaivosteollisuuden ja muun teollisuuden jätemäärien
200 säätelyä taloudellisin ohjauskeinoin ja julkisen säätelyn avulla.
- 201 • Rakennuksiin ja rakentamiseen liittyvissä hankinnoissa on kriteerinä oltava
202 rakennusmateriaalien uusiokäyttömahdollisuus.
- 203 • Huomioidaan kiertotalousajattelua julkisissa hankinnoissa.
- 204 • Kehitetään jätevedenpuhdistuksen prosesseja siten, että ravintoaineita saadaan
205 tehokkaasti hyötykäyttöön.
- 206 • Kehitetään ja suunnitellaan teollisuusalueita kiertotaloutta hyödyntäviksi teollisiksi
207 symbiooseiksi, jossa sivuvirrat ja hukkalämmöt otetaan tehokkaasti käyttöön.
- 208 • Tuetaan kiertotaloutta edistävää tutkimusta ja otetaan käyttöön kiertotalouden uusia
209 teknologioita.

210

211 **Tavoite 3: Resurssiviisaat yhdyskunnat ja fiksu aluerakenne**

212 Hyvä yhdyskuntasuunnittelu mahdollistaa kestäväen elämäntavan kaikille ja luo rakenteita
213 jotka kannustavat kestäviin valintoihin. Kaupungistuminen on globaali megatrendi, joka
214 johtuu talouden rakennemuutoksesta. Kaupunkien tekemillä ratkaisulla on merkittävä rooli
215 ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa sekä ympäristöongelmien
216 ratkaisemisessa. Jo nyt yli puolet maailman väestöstä asuu urbaaneilla alueilla ja suurin osa
217 vuoden 2050 urbaanista infrastruktuurista on vielä rakentamatta.

218

219 Rakennettua ympäristöä pitää kehittää ekologinen ja sosiaalinen kestävyys edellä. Tiivis,
220 joukkoliikenteeseen tukeutuva rakentaminen mahdollistaa miellyttävän elämän palveluiden
221 äärellä, uusien ratkaisujen tehokkaan käyttöönoton, ympäristön kannalta tehokkaan
222 liikenteen ja säästää viheralueita verrattuna hajautuneeseen rakentamiseen.

223 Liikkumismuotojen pitää muodostaa toisiaan tukeva liikennejärjestelmä, jonka ansiosta
224 matkustaminen määränpään yhdistämällä eri kulkuneuvoja onnistuu vaivattomasti.

225 Älykkäästi suunniteltu liikenne vähentää päästöjä ja liikenteessä kulutettua aikaa. Liikenteen
226 tulee perustua mahdollisimman pitkälle kestäviin liikennemuotoihin, eli kävelyyn, pyöräilyyn
227 ja julkiseen liikenteeseen. Pyöräilyn ja kävelyn edistämällä on useita positiivisia vaikutuksia
228 koskien esimerkiksi kansanterveyttä, ympäristön tilaa ja viihtyisyyttä.

229

230 Harvaan asutuilla alueilla tulee tukea omavaraisuutta esimerkiksi lähienergian muodossa ja
231 erilaisten jakamispalveluiden käytössä. Maakuntakeskusten kasvua tulee tukea, sillä
232 kaupunkialueiden tasaisempi kasvu mahdollistaa resurssitehokkaan ja harkitusti
233 suunnitellun kaupunkikehityksen.

234

235 Kestävä rakentaminen edellyttää, että kiinnitetään huomioita rakennusten käyttöikään,
236 rakennusmateriaalien uusiokäyttöön, rakennusten kestävyys- ja terveellisyys- sekä koko
237 elinkaaren aikaisiin ilmasto- ja ympäristövaikutuksiin. Puurakentamisen esteet on poistettava
238 ja puukerrostalojen rakentamista edistettävä paljon nykyistä enemmän.

239

240 **Toimenpiteet:**

241

242

- 243 • Rajoitetaan fossiilisista lähteistä tuotettujen, ympäristölle haitallisten materiaalien
244 käyttöä, tavoitteena näistä materiaaleista kokonaan luopuminen.
- 245 • Edistetään puurakentamista kaavamääräyksillä sekä lisäämällä koulutusta ja
246 tutkimusta.
- 247 • Rakentamisessa asetettua rakennuksen suunniteltua käyttöikää tulee merkittävästi
248 pidentää, tavoitteena elinkaareltaan rajoittamattomat rakennukset ja
249 rakenneratkaisut.
- 250 • Edistetään energiatehokkuuden lisäämistä ja kaukolämmön käyttöä, sekä
251 energiatehokkuutta korjausrakentamisessa lainsäädännön ja tukien avulla.
252 Energiaremonttien yhteydessä pidetään huoli, ettei rakennuksen elinkaaripäästöt
253 lisäänty tai käyttäjien terveys vaarannu.
- 254 • Asuntojen lämmöneristystä ja energiatehokkuutta edistäviä remontteja sekä
255 öljylämmityksestä pois siirtymistä tulee tukea.
- 256 • Uusia asuntoja tulee rakentaa ensisijaisesti olemassa olevan rakenteen sisään
257 täydennysrakentamalla.
- 258 • Edistetään julkisten tilojen iltakäyttöä ja helpotetaan toimistojen ja liiketilojen
259 muuttamista asuinkäyttöön, jotta rakennusten käyttöaste olisi korkeampi
- 260 • Asuminen pitää suunnitella kestävien liikkumismuotojen varaan ja matkojen pituus
261 minimoiden. Valtionhallinnon tulee laatia ohjeistus hyväksyttävästä joukkoliikenteen
262 minimipalvelutasosta eri tyyppisillä alueilla.
- 263 • MAL-sopimuskausia tulee pidentää ja sitoa osaksi pitkän aikavälin valtakunnallista
264 liikennejärjestelmäsuunnitelmaa.
- 265 • Valtionhallinnon tulee aktiivisesti kehittää kaupungeissa sijaitsevia maaomistuksiaan
266 asumisen, työpaikkojen ja palveluiden luomiseksi.
- 267 • Suomeen tulee kehittää maanlaajuinen avoimiin rajapintoihin perustuva
268 lippujärjestelmä ja reittiopas, joka integroi kaikki liikennemuodot samaan
269 sovellukseen.
- 270 • Valtionhallinnon tulee kaupunkiseuduilla rahoittaa ainoastaan kestävien
271 liikennemuotojen kehittämistä sekä välttämättömiä valtakunnallisia
272 liikennehankkeita.
- 273 • Kaupunkiseutujen raideliikennettä tulee kehittää voimakkaasti ja pienempien
274 paikkakuntien välistä raideliikennettä on tuettava jo olemassaolevilla ratayhteyksillä.

- 275 • Kaukojunaliikenteen runkoreitit tulee kehittää suurnopeusjunille sopiviksi ja valtion
276 tulee tukea raideliikenteen kehittämistä.
- 277 • Kaupunkien on laadittava pyöräilyn kokonaissuunnitelma ja rakennettava yhtenäinen
278 pyöräreittiverkosto, joka yhdistää taajamat toisiinsa. Liikennehallinnon on aktiivisesti
279 tuettava kuntia tavoitteen saavuttamisessa.
- 280 • Fossiilisten polttoaineiden käyttöä liikenteessä on korvattava sähkövoiman ja
281 biopolttoaineiden käytöllä.
- 282 • Sähköautojen latauspaikkaverkoston laajentamista tulee tukea.
- 283 • Kotimaan lentokenttien valtiontuki on lopetettava muilta paitsi pohjoisen Suomen
284 alueelta.
- 285 • Luovutaan rakentamisen pysäköintinormeista ja siirrytään markkinaehtoiseen
286 pysäköintipolitiikkaan.
- 287

288 **Tavoite 4: Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä ruoantuotanto ja kulutus**

289 Maailman ruoantuotannon tila on hälyttävä. Riippuvuus fossiilisista polttoaineista,
290 viljelykelpoisen maan riittämättömyys, ilmastonmuutos, biopolttoaineiden viljelyn
291 lisääntyminen sekä kauppaa vääristävät tuet ja rajoitukset ovat kaikki osasyitä globaalin
292 ruoantuotannon ongelmiin.

293
294 Tällä hetkellä maatalouden kasvihuonekaasupäästöt ovat 20 prosenttia Suomen päästöistä ja
295 globaalisti noin 30 prosenttia. Ruoantuotannon suuri hiilijalanjälki johtuu pääosin
296 eläintuotannosta, joka vaatii suuria määriä maapinta-alaa ja aiheuttaa metaani- ja
297 hiilidioksidipäästöjä. Muita maatalouden aiheuttamia ympäristöongelmia ovat hiilinielujen ja
298 -varastojen pieneneminen, maaperän köyhtyminen, korkea vedenkulutus, lannoitteista
299 aiheutuvat päästöt ja vesistöjen rehevöityminen. Maapallon maapinta-alasta noin 38
300 prosenttia on maataloustoiminnan käytössä. Vaikka ruokaa tuotetaan määrällisesti riittävästi
301 koko maapallon ihmisten tarpeisiin, näkee noin 800 miljoonaa ihmistä nälkää.

302 Ruoantuotannossa tulee huomioida ympäristövaikutusten lisäksi myös globaali tasa-arvo ja
303 sosiaalinen kestävyys.

304 Ruoantuotannon eettiset ja ekologiset ongelmat tuotantomaisissa tulee tiedostaa.

305 Maailmankaupan tulee turvata yhtäläiset mahdollisuudet kaikille maataloustuotteiden
306 tuottajille. Ruokaa tulee tuottaa siellä, missä se on resurssitehokkainta ja maailmankaupan
307 vääristäviä tukia on purettava.

308
309 Maatalouden hiilensidontaa on parannettava uusilla menetelmillä ja ruokaa on tuotettava
310 mahdollisimman ympäristö- ja eläinystävällisesti. Ruoankulutuksen ilmastovaikutuksia
311 voidaan tehokkaimmin vähentää suosimalla kasviperäistä ruokaa ja minimoimalla hävikkiä.
312 Kuljetusten ja pakkausten ympäristövaikutukset ovat pieniä verrattuna ruoantuotantoon.
313 Eläinperäisten tuotteiden kulutuksesta on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan eroon
314 kokonaan ja kotimaista eläintuotantoa ohjattava tehokkaasti eettisempään,
315 resurssiviisaampaan ja ravinnekiertoa tehostavaan suuntaan. Eläimiä on kohdeltava
316 itseisarvoisina olentoina, joille turvataan oikeus hyvään elämään ja lajinmukaisten
317 käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen.

318
319 Suomen tulee pyrkiä ekologisen ja eettisen ruoantuotannon edelläkävijäksi. Kotimaisen,
320 kestävä ja kasvispohjaisen ruoan osuutta ruokavaliossa on edistettävä.
321 Kestävä kasvisruoka on terveellistä, eettistä, ekologista ja ilmastoystävällistä. Se edistää myös
322 huoltovarmuutta ja ruokaturvaa. Maataloudesta aiheutuu Suomessa nykyisin noin puolet sekä

323 fosforin että typen kuormasta, joka päättyy Itämereen ihmistoiminnan seurauksena.
324 Rehevöittäminen on saatava kuriin ja ravintoaineet paremmin kiertoon.

325
326 Ruoantuotannon turvaamiseksi on myös pidettävä huolta pölyttäjästä. Kulttuurimaisemien,
327 kuten niittyjen suojeleminen ja hyönteismyrkkien käytön vähentäminen maataloudessa ovat
328 tärkeitä keinoja pölyttäjien suojelemiseksi.
329

330 **Toimenpiteet:**

- 331
332
- 333 • Luodaan järjestelmä hävikkiruuan kierrättämiseen ja hyödyntämiseen. Järjestelmän
 - 334 luomisen jälkeen kaupat ja ravintolat veloitetaan osallistumaan hävikkiruuan
 - 335 hyödyntämiseen ja kierrättämiseen.
 - 336 • Edistetään ilmastovastuullista ruokakulttuuria, esim. kaupunkiviljelyn,
 - 337 korttelikeittiöiden, ruokapiiritoiminnan ja kumppanuusmaatalouden sekä koulujen
 - 338 kummitilatoiminnan keinoin.
 - 339 • Asetetaan ilmastopäästöihin perustuva kansallinen lihavero ja edistetään lihaveron
 - 340 käyttöönottoa myös EU:ssa.
 - 341 • Lakkautetaan eläintuotannon maataloustuet ja tuetaan eläintuottajien siirtymistä
 - 342 kasviproteiinien tuotantoon.
 - 343 • Myönnetään maataloustukia eettiselle, kestäväälle ja kasvispainotteiselle
 - 344 ruoantuotannolle.
 - 345 • Tuetaan maatalojen tuottamia ekosysteemipalveluja, kuten hiilinieluja, puhtaan veden
 - 346 lähteitä, ravinteiden kierrätystä, pölytystä ja luonnon monimuotoisuuden edistämistä.
 - 347 • Tuetaan kotimaisia, ekologisia kasviproteiinien tuotannon innovaatioita ja edistetään
 - 348 myös niiden vientiä ulkomaille.
 - 349 • Julkisissa hankinnoissa tulee lisätä kotimaisen lähi- ja luomuruoan osuutta ja painottaa
 - 350 elintarvikkeiden ympäristöystävällisyyttä ja reilua kauppaa.
 - 351 • Tehdään kasvisruoasta oletusvaihtoehto kaikessa julkisen puolen ruokailussa.
 - 352 • Edistetään ja suositaan viljelykasvien geneettistä monimuotoisuutta vaihtelevassa
 - 353 ilmastossa.
 - 354 • Lisätään neuvontaa sekä palko- ja muiden proteiinipitoisten kasvien viljelyä ja
 - 355 jalostusta elintarvikkeiksi.
 - 356 • Edistetään lihalle vaihtoehtoisten valkuaisen lähteiden tutkimusta, tuotantoa ja
 - 357 käyttöä.
 - 358 • Edistetään ruoan tarjontaa ja viljelyä satokausien mukaisesti.
 - 359 • Edistetään tuotteiden myyntiä uudelleen käytettäviin pakkauksiin joustavammalla
 - 360 sääntelyllä.
- 361

362 **Elinvoimaiset ekosysteemit**

363 Luonnolla on ihmisestä riippumaton itseisarvo. Luonnon monimuotoisuuden väheneminen on
364 ilmastonmuutoksen ohella maailman suurin ympäristöongelma.

365 Elinvoimaiset ekosysteemit ovat edellytys kaikelle elämälle tällä planeetalla. Ihminen
366 aiheuttaa nykyisellä toiminnallaan ekosysteemien, eliölajien sekä geneettisen
367 monimuotoisuuden köyhtymistä muun muassa pirstomalla elinympäristöjä.

368 Luonnon monimuotoisuuden säilyminen vaikuttaa myös ekosysteemien kykyyn tuottaa
369 ihmisille välttämättömiä ekosysteemipalveluja, kuten puhdasta vettä ja ilmaa, ravintoa ja

370 tärkeitä materiaaleja. Luonnon monimuotoisuudella on myös positiivisia vaikutuksia ihmisen
371 fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen.

372

373 Yleiset toimenpiteet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi:

374

375

376

- Turvataan luonnon monimuotoisuus YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden mukaisesti.

377

- Tunnustetaan olemassa olevien suojelualueiden merkitys ja turvataan niiden säilyminen myös tulevaisuudessa.

379

- Tehdään uusien kansallispuistojen perustamisesta pitkän aikavälin strategia, jota voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti hallituskausien yli.

381

- Uudistetaan ympäristönsuojelulaki velvoittamaan ekologinen kompensatio luonnon monimuotoisuutta heikentäviltä toimilta, jottei ekosysteemien tila kokonaisuudessaan heikentyisi. Ekologista kompensatiota ei kuitenkaan tule käyttää olemassa olevien luonnonsuojelualueiden osalla, sillä ne on säilytettävä koskemattomina.

385

- Kohdennetaan aktiivisia suojelu- ja hoitotoimia luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmille ydin- ja yhteysalueille. Luonnonsuojelun ydin- ja yhteysalueiden määrittely tuodaan selkeästi ja maakuntia velvoittavasti valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT).

388

- Kielletään malmien etsintä kansallispuistoissa ja luonnonsuojelualueilla.

391

Malminetsintä on suojelualueilla tarpeetonta, koska kaivostoiminta niillä on kiellettyä.

392

393 **Tavoite 1: Vesistöjen rehevöityminen ja saastuminen kuriin**

394

Rehevöityminen uhkaa Suomen vesistöjen monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä. Vesistöjen rehevöityminen aiheutuu maa- ja metsätalouden hajakuormituksesta sekä tehtaiden ja laitosten pistekuormituksesta.

396

397

Maa- ja metsätalouden fosfori- ja typpipitoiset ravinteet sekä eloperäiset ainekset valuvat vesistöihin aiheuttaen rehevöitymistä niin sisävesillä kuin Itämeressäkin. Suurimpia typen ja fosforin päästölähteitä ovat asutus, maa- ja metsätalous sekä ilmaperäiset laskeumat. Vesistöjen rehevöityminen vapauttaa lisää fosforia maaperästä, mikä pahentaa tilannetta edelleen. Rehevöityminen johtaa runsaasti leväesiintymiin, pohjien happikatoon, muutoksiin eliöyhteisöissä ja lajiston yksipuolistumiseen.

402

403

404

Vesistöjen saastumista aiheutuu myös teollisuuden onnettomuuksien ja virhearvioinnin seurauksena. Tiukka ympäristövalvonta ja toimiva ympäristöhallinto ennaltaehkäisevät huolimattomuudesta tai välinpitämättömyydestä aiheutuvia onnettomuuksia.

407

408

Itämeren rehevöitymisen ja saastumisen ehkäisemiseksi tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä. Itämeren suojelukomission HELCOM:in ja EU:n kautta tehdään paljon merkittävää työtä Itämeren tilan parantamiseksi. Suomessa suurimmat haasteet liittyvät maatalouden hajakuormituksen vähentämiseen ja typenpoistoon yhdyskuntajätevesistä.

412

413

414

414 **Toimenpiteet:**

415

416

415

416

- 417 • Ehkäistään piste- ja hajakuormitusta jo niiden alkulähteiltä.
- 418 • Panostetaan suojavaivähykkeisiin peltojen ja vesistöjen välille.
- 419 • Edistetään hulevesien hallintaa kaupungeissa osana vesistöjen suojelua,
- 420 ilmastonmuutokseen sopeutumista ja kaupunkien vihersuunnittelua.
- 421 • Suositetaan luonnonperäisiä lannoitteita keinolannoitteen sijaan.
- 422 • Kunnostetaan pahasti rehevöityneitä vesistöjä.
- 423 • Edistetään tiukkoja päästörajoitteita kansainvälisissä sopimuksissa ja direktiiveissä
- 424 Itämeren rannikkokaupungeille.
- 425 • Otetaan käyttöön tehostettu typenpoisto kaikissa Suomen rannikkokaupunkien
- 426 jätevedenpuhdistamoissa.
- 427 • Kehitetään ja otetaan käyttöön uusia jätevedenpuhdistusteknologioita ravinteiden,
- 428 muiden kemikaalien ja mikromuovien poiston tehostamiseksi.
- 429 • Luovutaan avohakkuista vesien- ja ilmastosuojelun edistämiseksi.
- 430 • Rajoitetaan meriliikenteen pakokaasujen typpipäästöjä eikä rakenneta uusia
- 431 laivaväyliä Itämerelle.
- 432 • Lisätään öljyntorjuntayksiköiden määrää Itämerellä.
- 433 • Varmistetaan pohjavesien suojelusuunnitelmilla ja -toimenpiteillä puhtaan
- 434 juomaveden riittävyys.
- 435

436 **Tavoite 2: Ehkäistään maaperän pilaantumista ja köyhtymistä**

437 Tehomaataloudessa käytetyt keinolannoitteet aiheuttavat maaperän köyhtymistä, mikäli
438 ravinteiden palautumisesta maaperään ei pidetä huolta. Maaperän köyhtyminen haittaa
439 maataloutta ja on uhka ruoantuotannolle.

440
441 Suomessa on arviolta noin 23 000 pilaantunutta maa-aluetta. Pilaantuneella alueella on
442 ihmisen toiminnan seurauksena haitallisia aineita, jotka aiheuttavat merkittävää riskiä
443 ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Haitallisten aineiden joutuminen maaperään tapahtuu
444 erilaisten onnettomuuksien, vahinkojen tai pitkän ajan kuluessa tapahtuneiden vähittäisten
445 päästöjen seurauksena. Aineet saattavat kulkeutua maaperästä edelleen pohjaveteen ja
446 vesistöihin. Pilaantuneita maaperiä hoidetaan yleensä poistamalla mekaanisesti saastunut
447 maa. Luonnonmukaisia keinoja, kuten biopuhdistusta hyödyntäen voidaan kuitenkin
448 puhdistaa pilaantuneita maaperiä kasvien ja mikrobien avulla.

449
450 Maaperän ja vesistöjen happamoitumista aiheuttaa energiantuotannosta ja teollisuuden sekä
451 liikenteen polttoaineista vapautuvista oksideista, kuten rikkidioksidista. Maaperän
452 typpimäärää nostavat myös lannoitteet. Maaperän happamoituminen vaurioittaa useita
453 kasveja. Suurin osa Suomen happamasta laskeumasta tulee Suomen rajojen ulkopuolelta.

454

455 **Toimenpiteet:**

456

457

- 458 • Ennaltaehkäistään maaperän pilaantumista tehokkaalla riskienhallinnalla.
- 459 • Kunnostetaan pilaantuneet maa-alueet.
- 460 • Maanviljelyssä tulee huomioida maaperän kunnan parantaminen palauttamalla
- 461 ravintoaineita maaperään.
- 462 • Saastuneiden maaperien kunnostuksessa tulee ottaa käyttöön biologisia menetelmiä,
- 463 kuten biopuhdistusta.

- 464 • Happamoitumista on ehkäistävä teollisuuden päästöjä puhdistamalla ja happaman
465 laskeuman määrää on pyrittävä vähentämään kansainvälisin sopimuksin ja rajoittein.
466

467 **Tavoite 3: Suojellaan metsät ja suot**

468 Suomen metsäluonto on uhattuna. Tehometsätalous on suurin syy metsiemme
469 monimuotoisuuden hupenemiseen. Tällä hetkellä noin kolmannes kaikista uhanalaisista
470 lajeista on metsälajeja. Kangasmetsien luontotyypeistä lähes kaksi kolmannesta on
471 uhanalaisia ja lähes kaikki lehtoluontotyypit ovat myös uhanalaisia.
472

473 Metsätalouden toimenpiteet ovat vähentäneet tiettyjen elinympäristöjen, kuten vanhojen
474 metsien määrää ja heikentäneet niiden laatua. Tehometsätalouteen kuuluvat avohakkuut
475 eivät myötäile luonnonmukaista metsien uusiutumista ja heikentävät metsiemme
476 monimuotoisuutta. Ne vähentävät myös metsiemme monikäyttöä. Uudistus- ja
477 kunnostusojitukset muuttavat metsien vesitaloutta ja vedenkiertoa, aiheuttavat ylimääräisten
478 ravinteiden valumista vesistöihin ja tuhoavat soisia luontotyyppejä, kuten uhanalaisia
479 runsaspuustoisia korpia. Kestävän metsätalouden tukijärjestelmä Kemera on uudistettava,
480 jotta se vastaa paremmin metsäluonnon suojelun tarpeeseen. Yksityisten metsien
481 vapaaehtoisen suojelun ohjelmaa METSOa tulee laajentaa ja kehittää tehokkaammaksi.
482 Julkisesti kerätty metsätieto tulee olla yhteiskunnan, erityisesti ympäristöhallinnon ja
483 tutkijoiden hyödynnettävissä.
484

485 Suomen alkuperäisistä soista alle puolet ovat enää luonnontilaisia metsätalouden
486 ojitustoimenpiteiden vuoksi. Kolmasosa soiden ojituksista on todettu taloudellisesti
487 hyödyttömiksi. Noin puolet suoluontotyypeistämme ovat uhanalaisia. Eniten uhanalaistuneet
488 ovat korpiset, lettoiset ja lähteiset tyypit.
489

490 **Toimenpiteet:**

- 491
492
- 493 • Suojellaan vanhat metsät ja turvataan lahopuiden määrä metsissä.
 - 494 • Uudistetaan metsälakia siten, että metsätalous on ekologisesti kestävä ja
495 monimuotoisuutta säilyttävää.
 - 496 • Luovutaan energiaturpeen tuotannosta vuoteen 2025 mennessä eikä raivata enää
497 uusia alueita tuotantoalueiksi.
 - 498 • Muutetaan metsätaloussäädöksissä olevien turvemaiden uudis- ja kunnostusojitukset
499 luvanvaraisiksi ja edellytetään suunnitelma riittävästä toimista ravinteiden ja
500 kiintoaineen pääsyn estämisestä vesistöihin.
 - 501 • Metsätalouden ympäristötukia pitää ohjata etenevissä määrin soiden
502 ennallistamistöihin sekä runsaspuustoisten korprien suojelusta aiheutuviin kuluihin.
 - 503 • Siirrytään avohakkuista jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen menetelmiin valtion
504 metsien hoidossa ja lisätään metsänomistajien ohjausta luonnon monimuotoisuutta
505 ylläpitävän metsänkasittelyn yleistämiseksi.
 - 506 • METSO -ohjelmaa tulee laajentaa koskemaan kaikkia elinympäristötyyppejä ja sen
507 rahoitusta on lisättävä merkittävästi.
 - 508 • Kasvatetaan valtion metsien keski-ikää ja kartoitetaan sekä suojellaan kaikki METSO-
509 ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden arvoluokkien I ja II mukaiset metsät
510 luonnonsuojelullisesti toimivina kokonaisuuksina.

- 511 • Lakkautetaan luonnolle haitalliset tuet, kuten kunnostusojitusten tuet, ja
512 kohdennetaan ne uudelleen Kemera:n ympäristötukeen sekä metsäluonnon
513 hoitohankkeisiin.
- 514 • Valtion metsäkeskusten keräämän metsätietojärjestelmän tiedot on vapautettava
515 avoimesti kaikkien saataville.
- 516 • Arvokkaiden kohteiden säilymisen ja metsälain noudattamisen seuranta on siirrettävä
517 metsäkeskuksilta riippumattoman arvioijan, kuten alueellisen ympäristöviranomaisen
518 tehtäväksi.
- 519 • Energiapuun ja biomassan korjuulle metsistä on luotava Euroopan unionin laajuiset
520 kestävyyskriteerit.
- 521 • Vältetään metsien liikalannoitusta rehevöittävien vaikutusten minimoimiseksi.
- 522 • Toteutetaan laajamittainen suoluonnon ennallistamisohjelma.
- 523 • Soidensuojelualueverkostoa on täydennettävä erityisesti Etelä-Suomessa.
- 524

525 **Tavoite 4: Lisätään lajien suojelun keinoja**

526 Ihminen on toiminnallaan aiheuttanut kuudennen sukupuuttoaallon. Suurimmat syyt
527 eliölajien sukupuutolle ovat elinympäristöjen muutos, pirstoutuminen ja häviäminen,
528 ylikalastus merissä sekä tulokas- ja vieraslajit. Ilmastonmuutos kiihdyttää useita edellä
529 mainituista prosesseista.

530

531 Suomessa on arvioitu olevan noin 45 000 eliölajia, joista yli puolet on puutteellisesti
532 tunnettuja. Erityisesti selkärangattomia, sieniä, sammalia, jäkäliä ja vesieliöitä tunnetaan
533 huonosti. Lajien uhanalaisuuden ja elinympäristöjen suojelu tarpeen arviointi on jäänyt
534 puutteelliseksi, sillä lajien kartoitus ei ole ollut kattavaa. Suomessa joka kymmenes laji on
535 uhanalainen ja luontotyypeistä puolet on todettu uhanalaisiksi. Uhanalaisimpiin
536 luontotyyppeihin kuuluvat perinnebiotoopit ovat vähentyneet radikaalisti viimeisen 50
537 vuoden aikana maataloudessa tapahtuneiden muutosten ja perinnemaisemien umpeutumisen
538 seurauksena.

539

540

- 541 • Rahoitetaan uhanalaisten lajien levinneisyyden ja ekologian selvittämistä ja
542 varmistetaan lajitietokeskuksen riittävä rahoitus.
- 543 • Toteutetaan uhanalaisten lajien suojelun toimenpideohjelman toimet.
- 544 • Helpotetaan vapaaehtoisten tekemien lajihavaintojen luonnonsuojelukäyttöä
545 kehittämällä tietojärjestelmiä ja yhteistyötä viranomaisten kanssa
- 546 • Tehostetaan perinnebiotooppien suojelua.
- 547 • Lisätään sisävesialueiden suojelua niiden monimuotoisuuden säilyttämiseksi.
- 548 • Uudistetaan vesivoimayhtiöiden ympäristö- ja kalatalousvelvoitteet ja laitetaan ne
549 täytäntöön voimaloiden aiheuttamien ympäristöhaittojen kompensoimiseksi.
- 550 • Ehkäistään uusien vieraslajien leviämistä ja pyritään minimoimaan vakiintuneiden
551 vieraslajien haittavaikutuksia.
- 552

553 **Tavoite 5: Turvataan kaupunkien ja taajamien elinvoimainen luonto**

554 Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen kuuluu myös taajama- ja kaupunkialueille.
555 Monimuotoisuus ja lajien liikkuminen edellyttää kattavia ja yhtenäisiä viheralueverkostoja.
556 Perusverkoston kaupunkiluonnolle muodostavat kaupunginosapuistot ja kaupunkimetsät.
557 Viherinfrastruktuurilla ja kaupunkipuistoja villiinnyttämällä voidaan myös lisätä
558 monimuotoisuutta kaupungeissa. Monimuotoinen kaupunkiluonto tukee myös ihmisten
559 terveyttä. Luonnossa liikkumisella ja erilaisille mikrobikannoille altistumisella on tutkitusti

560 positiivisia vaikutuksia stressin lievittämisessä ja verenpaineen alentamisessa sekä
561 allergioiden ja autoimmuunisairauksien vähenemisessä. Monimuotoinen ja riittävä
562 luontoympäristö tulee taata kaikille taajamista suuriin kaupunkeihin myös kaupungistumisen
563 ja maankäytön muutospaineen edetessä.
564

565 **Toimenpiteet:**

- 566
567
- 568 • Asemakaavoissa täytyy turvata arvokkaat luontokohteet ja -alueet sekä yhteydet
569 viheralueiden välillä.
 - 570 • Kaupunkien keskusta-alueista vähintään 10 % maapinta-alasta on oltava viheralueita
571 tai veden läpäiseviä pintoja. Keskusta-alueen ulkopuolella osuuden on oltava
572 suurempi.
 - 573 • Edellytykset lajien liikkumisen ja säilymisen kannalta turvataan viherkäytävillä ja
574 tarvittaessa viherrakentamisella.
 - 575 • Edistetään hankkeita, joissa asukkaat pääsevät itse suunnittelemaan tulevaa kotiaan ja
576 elinympäristöään.
 - 577 • Edistetään kaupunkiviljelyä kaupunkilaisten luontokokemusten lisäämiseksi.
578 Perustetaan kaupunkialueille lisää ryhmäpuutarha-alueita ja viljelypalstoja.
 - 579 • Edistetään vertikaalista ja horisontaalista viherinfrastruktuuria, kuten esimerkiksi
580 viherkattoja ja -seiniä.
 - 581 • Ehkäistään uusien vieraslajien leviämistä ja pyritään minimoimaan vakiintuneiden
582 vieraslajien haittavaikutuksia.
 - 583 • Kaupunkien vihersuunnittelussa vieraslajien käyttöä tulee välttää.
 - 584 • Kaupunkimetsien metsienkäsittelyä muutetaan luonnonmuokkaisemmaksi
585 biodiversiteetin turvaamiseksi esimerkiksi jättämällä metsiin enemmän lahoppuuta.
 - 586 • Kaupunkiluontoa tulee hoitaa virkistys- ja opetuskäyttöä ajatellen.
587

588 **Elinkelpoinen ilmasto**

589 Ilmastonmuutos on yksi aikamme suurimmista ja vaikeimmista ympäristöongelmista.
590 Maapallon keskilämpötilan nopea nousu saattaa ajaa ilmastosysteemin kriittisten
591 kynnyksarvojen yli, mitkä käynnistävät uusia ennalta-arvaamattomia muutoksia ympäristön
592 toiminnassa ja saattavat kiihdyttää lämpenemistä entisestään. Ilmastonmuutos tapahtuu niin
593 nopeasti, että useilla kasvi- ja eläinlajeilla tulee olemaan vaikeuksia selviytyä ja niiden riski
594 hävitä sukupuuttoon kasvaa.
595

596 Ilmastonmuutosta ei enää voida täysin pysäyttää, mutta sitä tulee hillitä kaikin keinoin ja sen
597 vaikutuksiin tulee varautua ja sopeutua ajoissa. Ilmastonmuutoksen hillitseminen vaatii
598 kansainvälistä yhteistyötä ja tarvitaan merkittäviä muutoksia niin energiajärjestelmässämme
599 kuin elämäntavassamme. Kasvihuonekaasupäästöjä tulee vähentää radikaalisti ja hiilinieluja
600 sekä -varastoja tulee kasvattaa voimakkaasti.
601

602 Altistuminen pienhiukkaspäästöille ovat vakava uhka ihmisten terveydelle ja luonnolle.
603 Ilmansaasteet on saatava kuriin kaupungeissa.
604

605 **Tavoite 1: Ilmastonmuutosta on torjuttava kaikin keinoin**

606 Ilmastonmuutosta on torjuttava kaikin mahdollisin keinoin, jotta maapallon keskilämpötilan
607 nousu saadaan pysäytettyä 1,5: een tai edes 2: een asteeseen. Suomen tulee asettaa
608 kunnianhimoiset päästötavoitteet omille päästöilleen ja ajaa samaa asiaa kansainvälisissä
609 neuvotteluissa.

610
611 Ilmastonmuutosta aiheuttavat kasvihuonekaasupäästöt tulevat suurimmilta osin
612 energiasektorilta, lisäksi päästöjä aiheuttavat maankäytön muutokset ja metsätalous,
613 maatalous, teollisuusprosessit, jätehuolto sekä lentoliikenne ja merenkulku. Päästöttömän
614 energiajärjestelmän kehittämisen lisäksi tarvitaan ilmastonäkökulmaa kulutuksesta
615 ruoantuotantoon. Teknologisten ratkaisujen lisäksi tarvitaan yhteiskunnallista muutosta
616 kohti kestävä elämäntapaa tukevaan yhteiskuntaan, jossa kulutus on kohtuullista ja
617 liikkuminen ja asuminen vähäpäästöistä. Ilmastokasvatus on myös tärkeässä asemassa.
618 Lisäksi hiilinielujen ja -varastojen kasvattaminen on tärkeää, jotta enemmän hiiltä saadaan
619 sidottua ilmakehästä.

620

621 **Toimenpiteet:**

- 622 • Suomen tulee olla hiilineutraali 2030.
- 623 • Fossiilisista energiantuotantomuodoista on päästävä irti 2035.
- 624 • Fossiilisen energian ja ympäristölle muuten haitallisista yritystuista tulee luopua 2020
625 mennessä.
- 626 • Metsien hakkuita ei tule kasvattaa ja uusia turvekenttiä ei tule avata
- 627 • Ilmastonmuutoksen torjunta on otettava huomioon kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla.
- 628 • Kaikkien kuntien tulee tehdä oma ilmastostrategia päästöjen vähentämiseksi.
- 629 • Kulutusta tulee vähentää ja sen tulee pohjautua kiertotalouteen.
- 630 • Energia on tuotettava päästöttömillä ja kestäväillä tavoilla.
- 631 • Kulutuksen ja palveluiden päästöt tulee huomioida verotuksessa.
- 632 • Korkeita päästöjä tuottavaa teollisuutta ja liikkumismuotoja tulee verottaa rajusti.
- 633 • Sähköverkkoa ja sähkönsiirto mahdollisuuksia on laajennettava Euroopan sisällä.
- 634 • Hiilinieluja ja -varastoja on kasvatettava.

635 **Tavoite 2: Ilmastonmuutokseen on sopeuduttava**

636 Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin on varauduttava kaikkialla yhteiskunnassa.
637 Ilmastonmuutoksen vaikutukset jakautuvat epätasaisesti eri puolille maapalloa. Rikkaiden
638 maiden on kannettava globaalia vastuuta aiheuttamistaan päästöistä tukien köyhien
639 kehittyvien maiden sopeutumista ilmastonmuutokseen.

640 Ilmaston lämpeneminen tulee aiheuttamaan jäätiköiden sulamista, merenpinnan nousua,
641 äärimmäisiä sääolosuhteita ja lisääntyvää kuivuutta, mikä tulee vaikuttamaan ennalta-
642 arvaamattomilla tavoilla miljoonien ihmisten elämään, elinkeinoihin ja terveyteen. Suomessa
643 ilmastonmuutos tulee todennäköisesti lisäämään sademääriä, tulvariskiä, myrskyjä,
644 helleaaltoja ja muita sään ääriolosuhteita. Ilmastopakolaisuuden vaikutukset tulevat
645 näkymään Suomessa.

646 **Toimenpiteet:**

- 647 • Erillinen ilmastokatastrofirahasto on perustettava.

- 648 • Toteutetaan päämäärätietoisesti kansallista ilmastonmuutoksen sopeutumisen
649 strategiaa ja siinä määriteltyjä sopeutumishankkeita.
650 • Uusissa infrastruktuuri- ja rakennushankkeissa on huomioitava ilmastonmuutoksen
651 vaikutukset, kuten lisääntyvät sään ääri-ilmiöt.
652 • Kasvavaan ilmastopakolaisuuteen on varauduttava sekä edistettävä pakolaisten
653 integraatiota yhteiskuntaan.
654 • Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa on vaadittava enemmän tukea kehittyvien
655 maiden ilmastonmuutoksen sopeutumistoimiin.
656

657 **Tavoite 3: Energiaratkaisujen on oltava päästöttömiä ja kestäviä**

658 Nykyinen yhteiskuntamme on rakennettu fossiilisen energian varaan, mikä on kestäväntöntä
659 niin ilmaston lämpenemisen kuin luonnonvarojen ehtymisen kannalta. Energiajärjestelmä
660 tulee muuttua päästöttömäksi ja uusiutuvaan energiaan perustuvaksi. Kaikesta fossiilisen
661 energian käytöstä tulee luopua ja se tulee pyrkiä korvaamaan muulla kuin bioperäisillä
662 polttoaineilla. Niissä kohteissa, joissa biomassan polttamista ei voida korvata muulla
663 vaihtoehdolla, tulee huomioida todelliset käytöstä johtuvat päästöt. Suomen tulee investoida
664 päästöttömiin energialähteisiin ja lisätä päästöttömän teknologian vientiä.
665

666 Energiainfrastruktuuria on kehitettävä hajautetun ja avoimen energiaverkon suuntaan.
667 Samaan aikaan tarvitaan toimia energiankulutuksen vähentämiseksi ja energiatehokkuuden
668 lisäämiseksi kaikkialla yhteiskunnassa.
669

670 Liikkuminen tulee sähköistää ja sähkön tuotannon tulee pohjautua päästöttömiin
671 energianlähteisiin. Sähkönkulutuksen joustavuutta on lisättävä, jotta joustamattomista ja
672 vaihtelevista sähköntuotantotavoista saadaan suurin hyöty. Sähkön pientuottajien tulee voida
673 myydä tuottamansa sähkö verkkoon. Ydinenergian uusia sovellutuksia voidaan edistää osana
674 vähähiilistä energiapalettia uusiutuvien energiantuotantomuotojen ohella erityisesti tulevina,
675 ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta kriittisimpinä vuosikymmeninä. Pitkällä tähtäimellä
676 tulee siirtyä kokonaan uusiutuviin ja päästöttömiin energiaratkaisuihin.

677 **Toimenpiteet:**

- 678 • Luovutaan turpeesta ja kivihiilestä energiamuotoina 2020-luvulla ja maakaasusta
679 2030-luvulla.
680 • Päästökaupan rinnalla otetaan käyttöön asteittain tiukentuva normi, joka rajoittaa
681 hiilidioksidipäästöjä suhteessa tuotetun energian määrään. Kivihiilestä luopumista
682 vauhditetaan kohdennetulla vero-ohjauksella, joka vähentää erityisesti kaupunkien
683 yhteistuotannon päästöjä nopeasti.
684 • Tuetaan uusiutuvan ja päästöttömän energian tuotantoa ja kehitystä.
685 • Tehdään energian pientuotannosta kannattavaa keventämällä verotusta ja avaamalla
686 energiaverkko.
687 • Kehitetään sähköverkkoa älykkääseen ja joustavaan suuntaan.
688 • Poistetaan kaukolämpöverkkoon liittymisen pakko kaavoituksesta ja avataan
689 kaukolämpöverkko.
690 • Integroidaan kaavoitukseen energiasuunnittelua alueellisesti, jotta maalämpöä ja
691 hukkalämpöä voidaan hyödyntää tehokkaasti lämmityksessä.
692 • Lisätään rakennusmääräyksiin aurinkopaneelien ja maalämpöjärjestelmien
693 asentaminen niille soveltuville paikoille.

- 694 • Tuotantolaitosten ja rakennusten energiatehokkuutta on parannettava vähintään 40 %
695 vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.
696 • Ohjataan ihmisiä energiankulutuksen vähentämiseen taloudellisin ja informaatioon ja
697 älyteknologiaan perustuviin ohjausekeinoin.
698

700 **Tavoite 4: Kasvatetaan hiilinieluja ja -varastoja**

700 Suomen hiilinieluja ja -varastoja tulee kasvattaa, jotta hiiltä saadaan sidottua ilmakehästä
701 päästöjen kompensoimiseksi. Tämä tarkoittaa käytännössä metsien ja turvemaiden
702 hiilensidontakyvyn turvaamista ja parantamista. Hiilinieluja tarvitaan myös lisää, jotta on
703 mahdollista saavuttaa negatiiviset nettopäästöt 2030-luvulla. Metsien hiilinieluille ja -
704 varastoille on asetettava tavoite, joka tukee ilmastonmuutoksen hillintää Pariisin
705 ilmastositoumuksen tavoitteisiin pääsemiseksi.
706

707 **Toimenpiteet:**

- 708
- 709 • Pienennetään Suomen hakkuutavoitteita.
 - 710 • Laaditaan toimenpideohjelma metsien maaperän hiilivarastojen vahvistamiseksi.
 - 711 • Ennallistetaan heikkotuottoiset ojitetut metsät takaisin suoalueiksi.
 - 712 • Siirrytään jatkuvaan metsänkasvatukseen rehevillä turvemaidella ja luovutaan
713 maanmuokkauksesta.
 - 714 • Edistetään puurakentamista.
 - 715 • Kasvatetaan metsiämme keski-ikää.
 - 716 • Luovutaan avohakkuista valtion mailla ja kannustetaan myös yksityisiä
717 metsänomistajia jatkuvan kasvatuksen metsänhoitoon.
 - 718

719 **Tavoite 5: Turvataan puhdas hengitysilma**

720 Altistuminen hiukkasmaisille ilmansaasteille on vakava terveysongelma. Pitkäaikainen
721 altistuminen pienhiukkasille aiheuttaa Suomessa noin 1800 ennenikäistä kuolemaa
722 vuodessa. Suurimmat päästölähteet pienhiukkasille ovat tieliikenne, energiantuotanto-
723 ja teollisuuslaitokset sekä puun pienpoltto. Altistuminen hiukkasmaisille ilmansaasteille
724 aiheuttaa kaikista ympäristötekijöistä eniten terveyshaittoja kehittyneissä maissa.
725

726 **Toimenpiteet:**

- 727
- 728 • Sähköistetään moottoriajoneuvoliikenne.
 - 729 • Rajoitetaan voimakkaasti yksityisautoilua kaupunkialueilla ja suunnitellaan
730 kaupunkeja joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen ehdoilla.
 - 731 • Lisätään kaupunkien viheralueita, viherinfrastruktuuria ja kaupunkikasvillisuutta.
 - 732 • Tiukennetaan teollisuuslaitosten päästöjen puhdistusnormeja.
 - 733 • Rajoitetaan puun pienpolttoa määräyksiin.
 - 734

735 **Vihreän ympäristöpolitiikan keinot**

736 Ympäristöongelmien ehkäisemiseksi, hillitsemiseksi sekä luonnonsuojelun edistämiseksi
737 tarvitaan poliittisia päätöksiä ja aktiivista toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Julkisen vallan ja
738 kansainvälisen yhteistyön ohella on tärkeää huomioida yritysten, yksilöiden ja

739 kansalaisjärjestöjen vaikutuskeinojen tukeminen. Tavoitteena on, että jokaisen yksilön, jonka
740 elämää tai toimintaa muutos koskee, tulee saada osallistua ja vaikuttaa muutosprosessin
741 täytäntöönpanoon. Eri toimijoiden välistä yhteistyötä tarvitaan poliittisten keinojen
742 ymmärrettävyyden, hyväksyttävyyden ja toimivuuden parantamiseksi.

743
744 Nykyinen ympäristöpolitiikka on riittämätöntä biodiversiteetin köyhtymisen ja
745 ilmastonmuutoksen aiheuttamien ongelmien ratkaisemisen osalta. Ympäristövaikutukset tulee
746 huomioida kaikessa poliittisessa päätöksenteossa. Tarvitaan sekä määrätietoisia tavoitteita
747 että riittäviä konkreettisia toimenpiteitä. Tutkimukseen ja investointeihin on panostettava ja
748 ilmastotyön ja ympäristönsuojelun riittävä rahoitus taattava.

750 **Tavoite 1: Kunnianhimoiset ja oikeudenmukaiset kansainväliset** 751 **ympäristötavoitteet ja -sopimukset**

752 Ympäristöongelmat eivät katso valtioiden rajoja, vaan ne jakautuvat epätasaisesti ja ilmentyvät
753 eri tavoin maapallon eri osissa. Yhteisten ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan tiivistä
754 yhteistyötä toimijoiden välillä tavoitteiden asettamiseksi ja saavuttamiseksi. Päätöksiä
755 tehdessä on otettava huomioon globaali oikeudenmukaisuus, sillä valtioilla on vaihtelevat
756 resurssit ympäristöongelmien ehkäisemiseen sekä niihin sopeutumiseen. Kansainvälisessä
757 ilmastoyhteistyössä tulee huomioida eri kulttuurit ja tukea paikallisia ratkaisuja. Sitovalla
758 tuotanto- ja alihankintaketjujen seurannalla voidaan lisätä tietoa ympäristöongelmista.

759
760 Suomen tulee ajaa YK:n ympäristöjärjestön UNEP:n kehittämistä Maailman
761 ympäristöjärjestöksi (WEO), joka tukee kansainvälisten ympäristösopimusten laadintaa,
762 seurantaa ja toteuttamista, toimii riitojen ratkaisuelimenä sekä integroi ympäristömääräykset
763 osaksi kansainvälistä kauppaa ja taloutta koskevia sopimuksia. WEO:n
764 ympäristötuomioistuimella tulee olla valta määrätä sakot tai kauppasanktiot sopimusten
765 rikkojille.

766

767 **Toimenpiteet:**

768

- 769 • Korjataan Pariisin ilmastosopimuksen päästötavoitteet ja sitoumukset riittäviksi
- 770 lämpötilan nousun pysäyttämiseksi 1,5: een asteeseen.
- 771 • Lisätään Suomen YK:n ympäristöohjelman UNEP:n rahoittamista ja kehitetään sitä
- 772 kohti Maailman ympäristöjärjestöä.
- 773 • Lisätään kehitysyhteistyön määrärahoja kehittyvien maiden ilmastotöiden
- 774 rahoittamiseksi.
- 775 • Parannetaan naisten asemaa ilmastotyössä osallistamalla kehittyvien maiden naisia
- 776 niin paikallisesti kuin kansainvälisesti ilmastoneuvotteluihin.
- 777 • Ajetaan kansainvälisiä toimia haitallisimpien muovituotteiden ja raaka-aineiden
- 778 kieltämiseksi, muovin kierrättämisen tehostamiseksi ja kierrätysvastuun siirtämiseksi
- 779 tuottajalle.
- 780 • Tekstiiliteollisuuden tuotantoketjua on ohjattava kestävämpään ja eettisempään
- 781 suuntaan. Tekstiilien tuottajia tulee velvoittaa tekstiilien kierrätyksen kehittämiseen.
- 782 • Tuotanto- ja alihankintaketjuja tulee valvoa paremmin väärinkäytösten estämiseksi
- 783 muun muassa auditointien avulla.
- 784 • Torjutaan köyhillä alueilla esiintyvää energiaköyhyyttä.

- 785 • Kasvatetaan kansainvälisen ympäristövalvonnan resursseja muun muassa
786 salametsästyksen ja riistokalastuksen estämiseksi.
787

788 **Tavoite 2: EU suunnannäyttäjänä ympäristöpolitiikan kehittämisessä ja** 789 **keinojen käyttöönotossa**

790 EU-tason päätöksenteosta tekee toimivaa sen perusta tutkimus tiedossa, avoimuus ja
791 demokraattisuus. Uskomme Euroopan Unionin onnistuvan näyttämään esimerkkiä, että
792 ympäristön tilaa voidaan parantaa kansainvälisesti sitovien sopimusten avulla. Globaalina
793 toimijana EU pystyy vaikuttamaan ilmastopolitiikan suuntaviivoihin enemmän kuin
794 yksittäiset valtiot. EU:n tulee ohjata investointien allokointumista päästöttömään energiaan ja
795 kestävään systeemitason muutokseen niin alueen sisällä kuin laajemmin kansainvälisenä
796 vaikuttajana. Päästöjen tulee näkyä hinnoissa ja päästöttömän valinnan olla kaikkien
797 saatavilla tulotasosta riippumatta. Toteutetaan kokonaisvaltainen päästövero tukemaan
798 päästökauppajärjestelmää ja luovutaan portaittain muiden energiamuotojen vaihtelevista
799 tuista Luodaan selkeä ja aukoton sääntely niin, että hiilivuotoja ei pääse uuden
800 päästökauppajärjestelmän uudistusprosessin edetessä syntymään.
801

802 **Toimenpiteet:**

- 803 • Kannetaan vastuu Euroopan alueelta aiheutuvista päästöistä ja alueen ympäristön
804 kantokyvystä.
- 805 • Kasvatetaan Euroopan hiilinieluja ja -varastoja.
- 806 • Nostetaan EU:n päästövähennystavoitteet tasolle, jonka lopputuloksena on päästötön
807 Eurooppa Pariisin ilmastopöytäkirjan aikatavoitteen mukaisesti.
- 808 • Muutetaan päästöoikeuksien alkujako täysin huutokauppaan ja tuotannon
809 tehokkuuteen perustuvaksi, ilmaiseksi jaettavista päästöluvista luovutaan.
- 810 • Vähennetään päästöoikeuksien määrää asetetun tavoitteen mukaisesti ja mitätöidään
811 myymättä jääneet päästöoikeudet.
- 812 • Laajennetaan päästökauppa myös kiinteistöjen lämmityksen ja liikenteen osa-alueille.
- 813 • Ohjataan päästökaupan huutokauppatulot vähäpäästöisen energian tukiin ja
814 kehitysmaiden ilmastotyöhön.
- 815 • Muutetaan uusiutuvien energiamuotojen ja energiatehokkuuden tavoitteet sitoviksi.
- 816 • Osallistutaan ulkopoliitikassa ja kehitysyhteistyössä aktiivisesti kehitysmaiden sekä
817 kehittyvien valtioiden päästöttömän infrastruktuurin ja toimintamallien kehittämiseen
818 sekä energiaköyhyyden torjumiseen.
- 819 • EU:n avoimuus-/lobbausrekisteristä tehdään pakollinen ja se on otettava käyttöön
820 kaikissa EU-maissa.
- 821 • Vaaditaan EU:n maatalouspolitiikan CAP2020 valmisteluun kunnianhimoiset
822 tavoitteet: tukia ohjataan kasvisruoan tuotantoon sekä maatalouden tuottamiin
823 ekosysteemipalveluihin.
- 824 • Parannetaan päästöttömän energian tuotannon edellytyksiä Euroopan alueen
825 sähköverkkoja parantamalla.
- 826 • Torjutaan lainsäädännön avulla kemikalisoitumista ja haitallisten aineiden, kuten
827 mikromuovien, päätymistä maaperään ja vesistöihin.
828

829 **Tavoite 3: Suomi ympäristöratkaisujen edelläkävijänä**

830 Kunnianhimoinen ympäristö- ja ilmastopolitiikka on Suomelle etu. Etuoikeus vauraana
831 teollisuusmaana tulee hyödyntää ja suunnata resursseja tulevaisuudessa välttämättömien ja

832 yleishyödyllisten ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon. Jotta päätöksenteon tueksi
833 saadaan riittävästi luotettavaa tietoa, on tutkimukseen suunnattava huomattavasti
834 lisäresursseja. Energiantuotannosta on tehtävä päästötöntä niin nopeasti kuin mahdollista ja
835 liikenteen sähköistämistä edistettävä.
836

837 **Toimenpiteet:**

- 838 • Valtion ja muiden julkisten yhteisöjen pääoma tulee siirtää pois sellaisista sijoituksista,
839 joilla tuetaan fossiilisen energian käyttöä. Julkisomisteisten yritysten tulee irrottaa
840 toimintansa fossiilisista polttoaineista.
- 841 • Suomen tulee olla edelläkävijä ilmastonmuutoksen torjunnassa ja päästöttömän ja
842 uusiutuvan energian tukemisessa ja kehityksessä.
- 843 • Suunnataan lisäresursseja tutkimukseen ja erityisesti ympäristö- ja
844 perustutkimukseen.
- 845 • Tuetaan tutkimustiedon välittämistä suoraan päättäjille.
- 846 • Korvataan etujärjestöjen asiantuntijoita akateemisilla tutkija-asiantuntijoilla erilaisissa
847 lainsäädäntöä valmistelevissa työryhmissä.
848

849 **Tavoite 4: Kansallinen lainsäädäntö ja itsenäinen ympäristöhallinto**
850 **turvaavat ympäristön hyvä tilan**

851 Ympäristöpolitiikan ohjauskeinot eivät saa perustua pelkästään vapaaehtoisuuteen, vaan
852 hallinnollis-oikeudellisia ohjauskeinojen asemaa on Suomessa vahvistettava niiden ollessa
853 tehokkaita tapoja ympäristön tilan ja luonnonsuojelun edistämiseksi. Lainsäädännön tulee
854 estää vakavat ympäristöhaitat, jotka ihmisen toiminta aiheuttaa. Samalla kansalaiset tulee
855 osallistaa ja sitouttaa lainsäädäntöprosessiin sen legitimitetin lisäämiseksi ja turvaamiseksi.
856 Ympäristöpoliittisten päätösten vaikutus myös päätöksentekohetkellä syntyviin ja vielä
857 syntymättömiin sukupolviin on huomioitava heidän oikeuksien mukaisesti.
858

859 **Toimenpiteet:**

- 860 • Vahvistetaan itsenäistä ympäristöministeriötä ja ympäristöhallintoa.
- 861 • Kehitetään vuorovaikutteista ympäristöhallintaa sekä kansainvälisesti, että Suomen
862 valtion ja kuntien välillä.
- 863 • Vahvistetaan ja kehitetään itsenäistä Suomen ympäristökeskusta (SYKE).
- 864 • Taataan valtion ympäristöviranomaisille oikeus valittaa toisen viranomaisen
865 päätöksestä.
- 866 • Valtion lupa- ja valvontavirastossa (LUOVA) ympäristön luvittavat ja valvovat tehtävät
867 on pysyttävä organisaatiossa erillään.
- 868 • Uudistetaan Suomen kaivoslaki.
- 869 • Kaavoituksen ohjaus palautetaan valtiolle. Palautetaan ympäristöministeriölle
870 maakuntakaavojen vahvistaminen ja ympäristöviranomaisille kaavoituksen
871 poikkeuksien myöntäminen.
- 872 • Uhanalaisia kaloja ja suurpetoja koskeva politiikka siirretään maa- ja
873 metsätalousministeriön hallinnasta ympäristöministeriön hallintaan.
- 874 • Lisätään resursseja ympäristörikosten selvittämiseen sekä salakalastuksen ja -
875 metsästyksen valvontaan.
- 876 • Perustetaan tulevien sukupolvien valtuutetun toimi.

877

878 **Tavoite 5: Ihmiset osallistuvat kestäväan elämäntapaan ja saavat siihen**
879 **tukea paikallisella tasolla**

880 Kunnallinen taso vastaa ympäristötavoitteiden saavuttamisesta käytännön tasolla ja ihmisten
881 osallistumisesta kestäväan elämäntapaan. Kuntien tulee tavoitella kunnianhimoisesti
882 päästöttömyyttä ja asettaa toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Kuntalaisten
883 osallistumista sekä omien päästövähennyspolkujen suunnittelua ja toteuttamista tulee tukea
884 vahvasti paikallisen päätöksenteon tasolla. Paikallisten onnistumisten jakamista ja
885 informaation kulkemista tulee edistää eri toimijoiden välillä.
886

887

888

889 **Toimenpiteet:**

- 890 • Luodaan demokraattisia matalankynnyksen vaikuttamisen kanavia, kuten työpajoja ja
891 kansalaisraateja ympäristöongelmien ja -ratkaisujen konkretisoimiseksi.
- 892 • Tuetaan ja kannustetaan ihmisiä omaehtoisesti vähentämään päästöjä ja kulutusta
893 taloudellisin ja informaatiopohjaisin keinoin.
- 894 • Osallistetaan kansalaisyhteiskuntaa enemmän päätöksentekoprosesseissa.
- 895 • Tehdään ympäristöneuvonnasta saavutettavaa, selkeää ja helposti lähestyttävää.
- 896 • Liitetään ympäristöasiat ja päästövähennystavoitteet osaksi kaikkea päätöksentekoa
897 kouluttamalla viranomaisia heidän virkaansa liittyvistä ympäristönäkökulmista.
- 898 • Edistetään koulutuksessa median ja mainonnan kriittistä lukutaitoa.
899

900 **Tavoite 6: Vaikuttava ympäristökasvatus luo pohjan ympäristötietoiselle**
901 **kansalaisuudelle**

902 Ympäristöongelmien ratkaiseminen ja ehkäiseminen vaatii ympäristötietoisia kansalaisia.
903 Laadukas ja vaikuttava ympäristökasvatus varhaiskasvatuksesta lähtien on yksi
904 tehokkaimmista keinoista edistää ympäristötietoista kansalaisuutta.
905

906 **Toimenpiteet:**

- 907 • Ympäristötietoisuutta tulee lisätä kaikissa ikäluokissa tukemalla
908 päästövähennyspolkuja kunnallisella tasolla sekä tarjoamalla ympäristökoulutusta
909 myös aikuisväestölle elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti.
- 910 • Kestävän elämäntavan edistämisen, luontokokemusten tärkeyden sekä monipuolisen
911 varhaiskasvatusympäristön tulee näkyä varhaiskasvatuslaissa.
- 912 • Jokaisen päiväkodin ja koulun lähiympäristössä tulee olla luonto-opetuskohteeksi
913 sopiva metsäalue tai puisto.
- 914 • Vihreä lippu -ohjelma tulee tarjota maksutta kaikkien päiväkotien ja koulujen
915 käyttöön.
- 916 • Ympäristökasvatuksesta on tehtävä oma oppiaineensa perus- ja toisen asteen
917 kouluihin, ja osan opinnoista on oltava pakollisia. Lisäksi on lisättävä opiskelijoita
918 osallistavaa toimintaa ympäristötietoisuuden edistämiseksi, kuten teemapäiviä,
919 erilaisia projekteja ja vierailuja.

- 920
- 921
- 922
- 923
- 924
- 925
- Ympäristötietoisuus on saatava keskeiseksi osaksi kaikkien korkeakoulujen opintosuunnitelmia, jotta se tulee tutuksi kaikkien alojen opiskelijoille.
 - Pedagogiseen koulutukseen tulee sisältyä nykyistä enemmän ympäristökasvatusta.
 - Vähennetään eläinperäisten tuotteiden käyttöä koulutuslaitoksissa ja korvataan ne kasvisperäisillä vaihtoehdoilla.